

MATI IN GOSPODINJA

LETO 1929 — STEVILKA 24.

Vzgojni cili.

Kadar se kdo spravlja na potovanja, vselej dobro premisli: cilj, kamor je namenjen, pa tudi za pota, ki vodijo tja, vprašaj take, ki so že tam bili.

Vzgojo naših otrok lahko primerjamo s potovanjem, katerega cilj leži daleč v bodočnosti. Jasno in točno je treba ta cilj ogledati in si zastaviti vprašanje: »Za kakšen smoter pač moramo usposobiti naše otroke?«

Toda, ali moremo gledati v bodočnost: Saj je tako negotova in leži zagrnjena pred nami. Res je, prav nič ne vemo, kam bo krenila življenjska pot naših otrok, ali je ravna in gladka, ali polna ovinkov in ovir. Prav nič ne vemo, ali bodo naši otroci srečni ali nesrečni, spoštovani ali zasmehovani. Pač res, človeško življenje ni račun-ska naloga, ki jo je treba samo izračunati, ampak je mnogo več.

Vemo pa, da imajo naši otroci nalogo, pozneje sami in samostojno hoditi po življenjski poti, nalogo, boriti se in delati, marsičemu se odreči in marsikaj potrpeti. Dobro vemo, da življenje zahteva krepke, močne, samostojne ljudi. Saj pregovor pravi: »Vsak je svoje sreče kovač« in to prav posebno velja za sedanji čas.

Otrok mora z doma; morebiti že prav zgodaj, da se izobraži in izuči, ali da si v tujini služi kruh, ker mu ga dom ne more dati.

V tujini pa pride skupaj s tujimi ljudmi, dobrimi in slabimi. Dovolj je tam zapeljivcev; slabi brezverski časopisi se mu ponujajo, kino, gledališče in razne zabave ga odvrta od prave poti.

Seveda pa je v neposredni bližini teh slabih nagibov za naše otroke tudi mnogo lepih, dobrih in plemenitih.

Naši otroci morajo izbrati, morajo trdno stati v svojem prepričanju. V svoji prešernosti ne smejo iskati slabih družin, ampak se jih ogibati in se šele potem podati vanje, če se jih na noben način ne morejo izogniti.

Naš otrok mora svojo mladost izrabiti kot čas setve, čas dela, čas priprave za življenje. Čistega in neomadeževanega se mora obvarovati pred moralno umazanostjo. Svoje duše ne sme izgubiti. In zato se mora boriti s hudobijo, ki preži nanj od zunaj, pa tudi z ono, ki se zbuja v notranjosti.

Sreča je to za otroka, da vse to mora. Le pogledjmo one, z vso skrbjo obdane in obvarovane otroke, ki niso nikoli ne slišali, ne čutili, da je življenje resno, da je življenje boj. Ali more biti svet ponosen na take mehkužneže? Nikakor ne, saj z njimi nikamor ne pride. Pač pa upošteva one krepke, ki hočejo, ki streme, ki se bore. To so ljudje, ki pomagajo sebi in svetu do napredka. Oni razneženi in zavarovani ljubljenci pa se nam zde, kakor na zunaj lepa jabolka, ki pa se je vanje vselil črv.

In kako se takim otrokom pozneje godi? Ker se niso nikoli učili trdega dela, močne volje, odpovedi in zataje, si v življenju ne morejo in ne znajo pomagati; ničesar ne znajo pravilno prijeti, nobene stvari izpeljati. Kako tudi? Saj se niso nikoli učili prav hoteti, se čemu zoperstaviti, kaj storiti proti volji udobnosti. In če pridejo v razne moralne nevarnosti — in kdo je

prost od njih? — padejo, padajo in propadajo.

Taki mehkužneži ne bodo nikoli trdni in kremeniti značaji. In prav zato pravim: sreča za človeka, da se mora boriti z življenjem. S tem pride šele do pravih življenjskih moči in v tem, kar si sam pridobi in pribori, najde svojo srečo.

Če je torej potrebno, da imamo na ta način bodočnost svojih otrok stalno pred očmi, se moramo pa skrbno varovati, da ne gledamo vanjo s temnim, črnogledim pogledom, a tudi ne v svojo bodočnost. Ta črnogledost bi nam vzela vse veselje za delo in tudi ves uspeh. Ne, zaupno moramo gledati v bodočnost! Saj nas Bog sam k temu vabi, ko pravi, da niti las ne pade z glave brez njegove volje in da nam nikoli ne odreče svoje pomoči, če ga zanjo prosimo. In če bi našim otrokom ne mogli dati drugega kot delo in veselje za delo, bi mu dali dovolj. Saj vemo, da bogastvo še ni sreča, brezdelje ne blagodar in kolikokrat nas bogataš zavida za naše zdravje, za naše zmognosti in naše delo. Res, prav res, ni nam treba gledati s strahom v bodočnost naših otrok, ako jih naučimo resnega izpolnjevanja dolžnosti in jim vcepimo veselje do dela.

Še o težavah pri izobraževalnem delu na deželi.

Na deželi uporabljamo otroke kaj hitro za razna dela. Če je fant velik in močan, da zmore košnjo in oranje, se mora kar hitro naučiti tega dvoje — in se je izučil. Od kakega šestnajstega leta dalje se sploh drugega ne uči kot telesno delo. Rastoča leta ga kar sama od sebe porinejo v delo in zaslužek, ki je v kraju v navadi. Če razume notranje vzroke svojega dela, za to pač nihče ne vpraša, saj jih tudi starši ne razumejo. — Saj ni čudno, če smatrajo kmetijski stan za nekako manjvreden, če si mora vsak misliti, njegovo delo je pač tako preprosto, da se mu ga niti učiti ni treba. Res je, da se kmetijski

gospodarji vendar že dramijo ter se tudi marsikaj uče za svoje poljedelsko in živinorejsko delo; prave in resnične učne dobe za kmetško gospodarstvo pa še zdaj nimamo.

Marsikje se sliši: »Učne dobe za kmetijsko delo nam ni treba; saj gre tudi brez nje. Obdelujemo toliko kolikor zase rabimo in samo tisto, kar rabimo.« Seveda je pa to žalostno izpričevalo neke lenobe in brezbržnosti; kajti vsi vemo, da v vseh takih slučajih prav za prav narava sama dela za kmeta. Saj celo na najslabše urejeni kmetijski zemlja še vseeno rodi in donša nedelavnemu kmetu še vedno nekaj pridelkov. — To pa seveda trajno ne more biti, saj vsako uspešno delo zahteva celega človeka in torej tudi njegove duševne moči. In nihče ne more trditi, da je kmetško delo, spričo važnega smotra ljudske prehrane, manj potrebno vse pažnje in zanimanja kakor drugo leto.

Vemo pa tudi, da more poklic človeka le tedaj zadovoljiti, njegovega duha in njegovo voljo pa ohraniti čila in delavna, če ta poklic človek temeljito pozna. Le polovičarju more biti vseeno, kako se pač delo izrši, ker misli, da on vse najbolj ve in zna, četudi se ni nikoli nič učil. Seveda pa tudi on rad posnema, kar so si drugi s težavo priborili, toda manjka mu zavednega napredka, ki bi si ga sam priboril.

Vsak delavec pa tudi ve, kolika razlika je med izučenim in neizučenim delavcem; vsi vidimo, da prav v tej zavesti leži težnja po izobrazbi med delavci. Saj človekova notranjost mora baš iz poklica črpati globlje spoznanje; v tem ga podpira tudi versko razumevanje poklica v veri na plemenitost in vzvišenost poklica.

Četudi pa se kmetško življenje in kmetško delo razvijata tako preprosto in enostavno, vseeno pa kmeta zadovoljuje ta preprostost. Saj je kmetško delo tako mnogostransko in raznoliko; torišče tega dela je lepa božja narava in v njej se mora čutiti kmet gospo-

darja, ko dela na svojem in zase. Vse drugače je to pri delavcu, ki vrši vedno eno in isto delo in bi poleg stroja postal kmalu tudi sam stroj, če bi ga ne dvigalo duševno delo, izobrazba, ki jo vzporeja s telesnim delom. Poleg tega čuti delavec tudi neko negotovost glede uspehov svojega dela, ki jih ne more usmerjati v svojo korist; kmet pa prav za prav dela le za sebe v prvi vrsti. Velika socialna nasprotstva, občutje brezdomstva, slabe stanovanjske razmere i. t. d., vse to ustvarja v življenju delavca neko nezadovoljstvo (opravičeno ali neopravičeno, kakor že), neka stalna napetost duha, stremljenje za gospodarskim in socialnim izboljšanjem, vse to vzdržuje delavca v stalnem razmahu in mu je nekako gibalo za delo razmišljanja, presoje, naklepov in načrtov.

Vsega tega v kmetiskem življenju ni. Ali je morebiti stalni mir in vedna enakost v kmetovem življenju vzrok njegove dolgotrajne brezbriznosti za napredek in perast, iz katere ga je moral zbuditi in dvigniti šele tehnični razmah zadnjih desetletij? Res, da se delo mora praviloma vršiti v miru; toda mir, ki ovira napredek, ni nikjer dobrodošel in tudi ne v kmetiskem življenju in delu. Povsod je neka živahnost in agilnost prvi pogoj za razmah in prav gotovo je tudi v kmetiskem življenju in obratovanju.

Naš tisk.

Silno važen je naš katoliški tisk. Važen je za vse skupaj, važen tudi za posameznika. Skupnost vodi, podpira, posameznika uči, vzgaja.

Zaradi tega nima katoličan v teh dneh lepše dolžnosti, kot da pospešuje in širi naš katoliški tisk. To lahko lahko vrši na več načinov. Naravnost, od osebe do osebe, zlasti v domačem kraju in v družbi, lahko pa jo vrši tudi posredno, po posebnih okoliščinah.

Na toliko načinov se lahko uspešno dela za razširitev katoliškega tiska, da vseh načinov niti poudariti ni

treba. Na primer: sedijo možaki v gostilni, morda pred kovačnico, stoje v gručici na cesti, pogovarjajo se in menijo o vseh mogočih tekočih stvareh, o letini, o vremenu, o neugodah in težavah in tako dalje. Pa se pogovor suče in suče, hipoma nekdo vrže besedo tudi o branju. Tedaj je prilika. Kdor se svoje dolžnosti zaveda, ta že ve, kaj bo storil. Nasvetoval bo naročbo naših časopisov, »Domoljuba«, »Slovenca«. Vedel bo postavim povedati, da je »Domoljub« razmeroma najcenejši list v deželi, da izhaja vsak teden ter da je vsakokrat pester, zanimiv in poučen po vsebini, prinaša vse novice, tudi lepe slike enkrat na mesec v prilogi, objavlja lepe povesti, črtice, obilne potopise z domačih krajev, kakor tudi iz tujih držav itd.

Vse to bo vedel povedati tak, ki se svoje dolžnosti zaveda. Zlasti bo tako govoril tisti, ki je na »Domoljuba« nemara že več let, morda cela desetletja naročen.

Z vso močjo je treba delati za razširitev »Slovenca«. Vsak katoličan in zaveden Slovenec obenem bi moral vedeti, da je »Slovenec« poveljnik fronte katoličanov in Slovencev, da z njim ta fronta napreduje ali pa nazaduje. Nič ne pomaga: danes se svet melje, kreše v prepričanju. Ena stran to, druga spet to, vsak po svoje, vsak s svojimi ljudmi, s svojim časopisom. »Slovenec« se je ob vsaki priliki postavil v bran za naša katoliška načela in za pravice našega ljudstva. Zgodovina razvoja je pokazala, da je bil skoz in skoz naš dober poveljnik in prijatelj. To mnogo pomeni!

Če tedaj »Slovenec« pomaga vsem nam, storimo mi obratno: pomagajmo tudi mi njemu. V številu naročnikov se merijo moči.

Te dni prihaja »Slovenec« v marsikatero hišo na ogled. Uprava ga pošilja nekaterim teden dni kar zastoj; zato, da pokaže, kakšen je list, kaj nudi. Mimo vsakdanjih novic prinaša tudi lepo povest, ki bo dlje časa izhajala. Ta povest bo vse prijatelje

lepega branja dolgo časa zadovoljevala. Razen tega pa »Slovenec« pri naša vsakovrstno branje, za vsakega kaj, vsak dan drugače.

Tistim, ki tedaj »Slovenca« prejemajo na ogled, toplo priporočamo, da list naroče, vsaj čez zimске mesece naj mu dajo prostora v hiši. List vas bo prijetno dramil vsak dan sproti in vam krajšal dolgi zimski čas.

Drugim, ki »Domoljuba« ali celo »Slovenca« že imajo, svetujemo, da posredujejo pri onih, ki list dobivajo na ogled, da ga ja res naroče.

Vsak, kdorkoli kaj stori za naš tisk, kdor napravi zanj en sam korak, vrši dobro, Boгу in ljudem dopadajoče delo. R. H.

Kuhinja.

Fižolova juha. Namoči zvečer pol litra fižola. Drugi dan ga zavri in čez nekaj minut mu odlij vodo in ga zalij z pol litra gorke vode, nato ga osoli in skuhaj. Posebej pa duši eno čebulo, eno žlico masti in dva debela paradižnika. Ko so paradižniki popili vodo, jih potresi z žlico moke in mešaj še eno minuto. Nato prilij nekoliko juhe od fižola in kuhaj četrt ure. Nato precedi in pretlači paradižnike k fižolu, prideni še 1 do 2 žlici kisle smrtane in ko prevre, daj juho z opečenim kruhom na mizo.

Fižolova juha z krompirjem. Pripravi juho kakor zgoraj, posebej pa skuhaj en debel, na majhne kocke zreza krompir in kuhanega stresi v fižolovo juho. Ako hočeš, prideni fižolovi juhi lovorjev list.

Pljuča svinjska z rižem. Skuhaj pol svinjskih pljuč, med kuhanjem jim prideni nekoliko peteršilja; kuhana vzemi iz juhe, ki jo postavi v stran, pljuča drobno seseklaj (odstrani kar je trdega). Deni v kozo eno žlico masti, v vročo stresi drobno zrezane čebule, da se nekoliko zarumeni, in pa pljuča, katera med vednim mešanjem duši 2 minuti, nato pa prideni četrt litra riža ter duši še 1 minuto; prilij

$\frac{3}{4}$ litra pljučne juhe, v kateri so se kuhala pljuča, velik šcep popra in majaronovih plev, za noževo konico cimeta in nageljnovih žbic; osoli in pokrito kuhaj 20 do 25 minut, da se riž zmehča. Postavi jih s kislim zeljem in krompirjevimi kosci na mizo.

Shranjujte zelenjad za zimol

Zelenjad je potrebna vsakdanja hrana. Pa ne samo poleti in v jeseni, dokler jo nosimo z vrta in njive, ampak tudi pozimi. Toda zima je dolga. Računati moramo, da najkasneje od srede novembra pa najmanj do konca marca — torej skoraj pet mesecev — z vrta ne dobimo nič drugega nego pozno na jesen motovilca, zgodaj spomladi pa berivko in morebiti malo špinače — kadar je zima ugodna — sicer pa še tega ne. Vseh dolgih pet mesecev pa vendar ne moremo biti brez peteršilja, zelene, pora, zelnatih in ohrovtovih glav, korenčka, rdeče pese itd. Kako se nam prileže endivija, ko zapade sneg in pretrga vsakdanjo pot na vrt! Za izpremembo imamo radi tudi radič. Za praznike nam prav pride glava karfijole, ali glavičasti kapus, kar se da vse brez težav shraniti. Torej ni prazno delo, ako skrbimo, da čimveč vrtnih pridelkov spravimo na varno in si zagotovimo potrebne prikuhe k sicer enolični zimski hrani.

Zelenjad je pa vobče jako malo trpežna, ker je tako zelo nagnjena k gnilobi. Zlasti je v tem oziru občutljiva listna zelenjad, n. pr. endivija, zelje itd. Da bomo imeli čimmanj izgub in dosegli čim večjo trpežnost ohranjene zelenjadi, ravnajmo se po sledečih preizkušenih pravilih:

1. Spravljajmo zelenjad kolikor mogoče pozno! Zimska doba je že itak dolga, čemu jo še daljšati s preranim spravlanjem! Čim dalje ostane zelenjad zunaj, tem bolje se bo držala v shrambi. Seveda ima tudi to

svoje meje. Ne smemo čakati, da bi zmrznila ali da bi zapadel velik sneg. Nekoliko oktoberske slane pa prenesejo skoro vse zelenjadne rastline, ki so namenjene za zimsko shrambo. Nekatere so pa še posebno neobčutljive. Nežnejšo edivijo nekoliko pokrijemo, dokler traja slana. V naših krajih pred novembrom ne kaže spravljati zelenjadi v zimsko shrambo, razen v prav mrzlih krajih in pa v slučaju zelo neugodne jeseni, ko se je bati snega. Posamezna plemena spravljamo po vrsti kakor so za mraz občutljiva. Listna zelenjad (endivija, zelje) pride najprej na vrsto, potem pa korenasta zelenjad.

2. Spravljajmo le popolnoma razvite in dorasle rastline! Napol zraščene imajo še preveč nežno staničje, da bi mogle prenesti neugodnosti zimske shrambe. Te se pokvarijo vedno najprej. Edino nerazvita karfiola raste v zimski shrambi še naprej, ako jo presadimo v nepremrzlo klet.

3. Spravljajmo zelenjad v suhem, če mogoče v solnčnem vremenu, v popoldanskih urah, ko ni več slane! Če zadenemo še vetrovno vreme, tembolje. Mokrota je najhujša pospeševalka gnilobe. Zlasti velja to za listnato zelenjad, ki že sama na sebi tako rada gnije. Endivija n. pr. se le tedaj dalje časa drži, ako jo ob lepem vremenu vzamemo iz zemlje in pustimo v shrambi nekaj dni neposajeno (neprisuto), da se zemlja, ki se drži korenin, obsuši in da začne endivija veneti, potem jo šele posadimo v klet.

4. Za zelenjad moramo preskrbeti suho shrambo in toliko zavarovano, da v njej ne zmrzuje. Preveč toplote pa tudi ni dobro, ker toplota tudi pospešuje gnitje. Shramba mora biti snažna in se mora dati zračiti. Večino zelenjadi je treba v shrambi prisuti ali posaditi. V to svrhu nanesemo v pirmeren kot drobnega peska ali pa rahle vrtno zemlje, ki pa ne sme biti mokra, ampak samo vlažna. Tam naredimo gredo za zelenjad.

Zemljo ali pesek moramo vsako leto premeniti, drugače bo zelenjad še rajši gnila.

5. Vsako zelenjadno plemo zahteva svoj način shranjevanja. Najlažje se ohrani korenasta zelenjad, ki jo vložimo na gosto v jarke in prisujemo z zemljo ali peskom. Korenje in pesa se ohrani tudi brez zemlje v zabojih ali pa nakopičeno na tleh. Peteršilj, zeleno in por pa moramo prisuti. Najbolj skrbno je treba posaditi endivijo in zelnate glave. Rastline vzamemo iz zemlje s kepo in pazimo, da se zemlja ne osuje s korenin. Ko so popolnoma vsehle, jih otrebimo (obereemo suhe, nagnite liste) in posadimo na tesno v pesek ali zemljo. Bog varuj kaj zalivati če bi bile rastline še tako vele. V vlažni zemlji si bodo kmalu opomogle brez zalivanja. V shrambo vzamemo le nepovezano, lepo razvito endivijo.

Listnata zelenjad se dobro prezimi tudi v topli gredi, ako je dovolj suha in jo zadostno zavarujemo pred mrazom. Zelnate glave se dobro drže tudi v zakopih na prostem, ako jih postavimo narobe v jamo (z glavo navzdol), pokrijemo z deskami in pozneje, ko pritisne mraz, s slamo, listjem ali kako drugo šaro, da ne morejo zmrzniti.

Pozimi potrebujemo tudi kaj malega zelenja. Zato posadimo v kak zabojček ali čebričo v sredo eno ali dve zeleni, potem v krogu okoli njih peteršilj in ob robu posode drobnjak. Tako obsajeno posodo postavimo na kak svetel prostor v kuhinji ali veži, za zeleni celo zimo.

6. Zelenjad v zimski shrambi je treba čez zimo snažiti in prostor večkrat zračiti. Vselej, ko jemljemo iz shrambe zelenjad za rabo, oberimo po celi zalogi nagnito ali nasehlo listje in sploh vse, kar bi utegnilo delati gnilobo. Ob milejšem vremenu pa ne pozabimo zračiti. Svež zrak je najuspešnejše sredstvo, da zelenjad ne gnije.

Dr. Fr. Debevec:

O jetiki.

Ne-le jetika, tudi druge bolezni iz-zivajo oteklina bezgavk. Med najčešča obolenja takšne vrste v otroški dobi štejemo pač ošpice, oslovski kašelj, influenco. Ta obolenja rada utirajo pot jetiki; oslabe telesno odpornost in poprej kdaj nastalo, že zaceljeno ali napol zaceljeno kužno ognjišče vzplamti na novo- kakor da bi razpihali žerjavico izpod pepela. — V dvomljivih slučajih, ko ne vemo za pravi vzrok oteklih žlez-bezgavk, je pač potrebno, da tuberkulin (mazilo, cepivo) odloči pravi izvor.

Dalje časa obstoječe oteklina žlezic prej ali slej, večkrat ali manjkrat omogočajo, da ta ali ona še ne uničena kužna klica (ali vsaj nje delci) uide po mimoidoči sokrvici ali krvi po telesu. Kam neki potem zaide, kje se ustavi? Navadno uidejo pobegli bacili po sokrvici (= mezgi) in skozi sokrvične žilice ali mezgovnice (v njih potek so vložene baš bezgavke!), ki se vse izlivajo po skupni cevi v srčno dovodnico. Na ta način morajo skozi desno srčno polovico dospeti v pljuča. V številnih in tankih pljučnih lasnih žilicah pa kaj rade obtiče ter potem prikljuje v življenje drobne, prošenemu slične tuberkule (= zrnčasta bolezenska ognjišča). Ako pa le ta ali ona kužna klica prebreds pljučne kapilare (to je lasne žilice), se naseli poljubno nekje v telesu, kjer izzove nov tuberkel.

Dokler niso vsi viri bacilov (zlasti obolele bezgavke!) zaprti, zaceljeni, toliko časa se takšno širjenje bolezni po krvi ponavlja. Pljučni vrhovi postajajo vsled številnejših zrnčastih tuberkulov motni. Tuberkuli tik izpod pljučne površine dražijo pljučno mreno, nastajajo zbadljaji, ki ovirajo dihanje (pri dihanju se pljučna in prsna mrena tareti ena ob drugo, živci okoli vnetega mesta se pri tem nategujejo, pa nastane zbadanje). Tuberkuli ob dihalnih ceveh dražijo njihovo

sluznico, pojavi se malo katarja, izmeček je pri tem sem in tja malo okrvavljen. Bolnik se čuti zbit, ima glavobol, slabi. Če si meri vročino, jo najde povišano, a ne znatno. To stanje traja po več tednov, včasih se samo po sebi zboljša, pa se rado spet ponovi. Korajžni ljudje si iz vsega tega niti ne delajo hudih očitkov. »Ah kaj,« pravi eden ali drugi, »malo sem se prehladil!«

Morda kmalu, morda šele čez dolga leta pa se ta polagoma napredujoča jetika razvije v hujšo obliko in stopnjo. Pljuča, ki so dotlej sproti skušala zaceljevati tuberkule, so oslabela, telo nima več prave notranje moči in odpornosti; pljučna tkanina jame razpadati, nastajajo (na obeh straneh!) ranice, sčasoma večje rane; polno okrevanje je težko še mogoče. Bolnik je suh, starikavo-bledikav, pokašljuje, včasih krvavo, hodi okrog »kot senca«, kakor pravijo. Počasí ali gotovo se bliža propast... To bi bila tako pogosta slika navadne jetike. Zlasti v jetičnih družinah, kjer je stalno en član rodbine bolan na pljučih, so slučají takšne počasne tuberkuloze doma.

Položi v omaro ali shrambo kos kafre, pa ti molji ne bodo škode delali na obleki in miši ne bodo upale blizu. Kafra prežene vse te nadležne

Nič ni bolj učinkujočega za zatiranje črva v pohištvu, kot je parafin. Z zredčenim parafinom zalij v omarah, stolih, posteljah itd. ter pust tako. Črv bo gotovo ugonobljen.

Par kapljic parafina zadostuje globinu ali kateremukoli sredstvu za likanje čevljev, ako se je to posušilo. Čevlji, namazani s parafinom, se bodo svetili kot luč.

Kadar likaš v škrob namočeno perilo, se rado prijemlje likalnika. Pri deni razredčenemu škrobu (šterki) par kapljic parafina, pa bo likalnik gladko tekkel, kot da bi bilo namazano.

Žanašemaše

Po svetu okrog.

(Dalje.)

A ko prišli v Evropo smo,
smrt kapetana vzame.
Ciganček mlad me kupil je, —
bilo je bridko zame ...
Rjav je bil in črnolas
— ne gre mi iz spomina —
in z lajno njemu bil sem jaz
edina imovina.
Za suknjičem me nosil je,
a lajno pa na traku
in po deželi vse počez
sem služil siromaku.
A ko prišla sta zima, mraz,
začelo je trpljenje,
povsod samo visoki sneg, —
to bilo je življenje!
Končana bila je radost,
konec je pesmi bilo, —

oba je vleklo dol na jug
v domačijo milo ...
Ko ljudska krutost je nekoč
naju povsod odgnala,
ko od mrazu otrpla vsa
zavetja sva iskala,
izgubil gospodar z menojo
se v šumi je temačni,
ko padala je mrka noč
po pokrajini mračni —
ni bilo videti nikjer
ni hiše in ne luči,

mi gospodarja bednega
do konca pol izmuči.
Z menojo se zgrudi v hladni sneg,
od trudnosti zadremlje,
a smrtni strah in bridki mraz
pa meni spanec jemlje ...
Pomisli, — ko na prvi svi
cigančka čem zbuditi, —
bil mrzel je, otrpel, trd —
kaj hotel sem storiti?

(Dalje.)

Petelinčkov in putkin jesenski izlet.

Petelinček in putka sta se napravlila na potovanje. Bilo je v jeseni in dogovorila sta se, da pojmeta daleč, prav daleč z domačega dvorišča v hrib nad vasjo. Tam so namreč prejšnji dan otepali orehe in prav gotovo niso vseh pobrali in bo še kako sladko jederce za njuna vedno lačna želodčka.

Dogovorila pa sta se, da tisti, ki prvi najde oreh, pokliče drugega, ki mu ga bo pomagal odpreti ter si bosta tudi potem jederce bratovsko razdelila. Ko sta prišla na hrib, sta odkorakala vsak pod svoje drevo in sta začela iskati.

Putka je kmalu našla debel oreh. Hitro je pogledala proti petelinčku, če je ne vidi. Prav nič ga ni poklicala, kakor sta se bila dogovorila, ampak je kar sama potihoma in skrivaj začela kavšati oreh, da bi odprla lupino in prišla do sladkega jederca. Ker je imela močan kljun in ga je zasadila prav na razo med obe polovici, ga je prav kmalu odprla. Požrešna kakor je bila, je jederce celo požula. Pa bilo je preveliko in ji je obtičalo v goltancu. Nič ni mogla dihati in zdaj zdaj bi se zadušila. V tej veliki stiski je poklicala petelinčka: »Petelinček, petelinček, teči in prinesi mi vode, sicer se bom zadušila!«

Petelinček je tekel, kar so ga nesle noge in še peruti so mu pomagale. Ko je pridrvel k studenčku, je že zdaleč kričal: »Studenček, daj mi vode! Putka je požrla orehovo jedrce in se bo zadušila.« Studenček pa reče: »Teci prej k nevesti in prinesi mi od nje rdeče svile!« Petelinček je tekel k nevesti, kar so ga nesle pete in še peruti so mu pomagale ter ji je rekel: »Nevesta, daj mi rdeče svile, da jo ponesem studenčku, ki mi bo dal vode za mojo putko, ki je požrla orehovo jedrce in se bo zadušila!«

Nevesta pa na to: »Teci najprej in prinesi moj venček z vrbe, kjer mi je obvisel!« Petelinček je tekel, kar so ga nesle noge in še peruti so mu pomagale. Ko je prišel do vrbe, je kričal: »Vrba, daj mi nevestin venček, da mi bo dala rdeče svile, ki jo ponesem studenčku, ki mi bo dal vode za mojo putko, ki je požrla orehovo jedrce in se bo zadušila!«

Vrba mu je dala venček, ki ga je nesel nevesti, ki mu je dala rdeče svile, ki jo je nesel studenčku, ki mu je dal mrzle vode za to.

Petelinček je tekel z vodo k putki na hrib pod orehovo drevo. Ko pridrvi tja, se je putka že zadušila, je ležala mrtva na tleh in ni niti pomigala več. Petelinček pa je bil silno žalosten in je jokal. Vse živali s polja in iz gozda so pritekale in so žalovale s petelinčkom za putko.

Šestero poljskih miši pa je prišlo in so začele pripravljati voziček, da popeljejo putko v grob. Iz divjih kostanjev so zglodale kolesa, iz leskovih šibic so spletle košarico. Ko je bil voziček gotov, so se vpregle vanj, petelinček pa je bil kočijaž.

Na potu pa jih je srečala lisica, ki je začudeno gledala čudno vozilo. — Vprašala je petelinčka: »Kam se pa pelješ?« Petelinček odgovori: »Mojo putko peljemo v grob.« Lisica dalje vpraša: »Ali se smem peljati s teboj?« Petelinček reče: »Le prisedi, a tam zadaj, spredaj smem biti samo jaz pri mojih konjičkih.« Lisica se je vsedla zadaj na voz in prišli so iz gozda še

zajec, srna, volk in medved ter so korakali za pogrebom.

Prišli pa so do potoka, kjer ni bilo ne brvi, ne mosta. »Kako bomo prišli čez?« je vprašal petelinček pogrebce. A nobeden mu ni znal dati dobrega sveta. Ob potoku pa je ležala slamica, ki je rekla: »Legla bom počez na vodo, vi vsi pa po vrsti čezme na drugo stran!« Ko pa je šestero miši stopilo na ta most, se je slamica zazibala in miške so padle v vodo in utonile.

Stiska je bila huda. Ponudi pa se žareči ogeļ, ki je bil tam na pogorišču, kjer so pastirji pekli krompir in vleže čez vodo. Pa po nesreči se dotakne vode, začvrči, ugasne in pade v vodo. To je videl kamen, ki je ležal v strugi in se ponudi za most. Petelinček je moral zdaj sam vleči voziček čez most; lisica je že prej skočila z voza, zajec, srna, volk in medved pa so itak ostali na oni strani vode.

Ko je bil petelinček že blizu drugega brega, pa se je snelo zadnje kolo in voziček se je zvrnil v vodo. K sreči je petelinček držal za košarico in je zavlekel vsaj mrtvo putko na suho.

Z lastnimi kremplji ji je skopal grob in jo je zakopal. Na grobu pa je prečepel dni in noči, dokler mu ni same žalosti počilo srce.

Kaj naj se igramo.

Živalski koncert.

Igralci sede okoli mize; voditelj igre da vsakemu ime. — Ko je vse toliko urejeno, pokliče voditelj igre enega igralca, ki vstane in se dvakrat oglasi kakor žival, katere ime nosi (prav tako drugega, tretjega i. t. d.). Če pa reče voditelj: »Vsem živalim sem prinesel krme«, tedaj se oglašijo vsi igralci, vsak s svojim glasom. S tem nastane pravi koncert. — Ko pa voditelj reče: »Vse živali spe«, vsi obmolknejo. — Čez nekaj časa pa se oglasi petelin, ki naznani jutro. Potem se lahko prične koncert vnovič.